

Kambodža 5.-10. 10. 2015**1.deň Ušli sme tajfúnu**

Keď sme sa o 3.30 v pondelok ráno prebúdzali, vonku stále vyčíňal tajfún. V taxíku sme všetci pospali. Zobúdza sa iba na pocit šmyku, keď taxík nabehol na mláky vody na diaľnici. Letisko bolo plné a nič nenasvedčovalo tomu, že by nejaký vietor a búrky mali prerušiť jeho bežný chod. Takmer 3-hodinový let sa v poloprázdnom lietadle dal vydržať. Sedeli sme hneď za prvou triedou, ktorá bola obsadená 1 človekom. Takže Gwen mala výbeh na niekoľko radov, kde sme poprehadzovali všetky vankúše a prikrývky.

Krátko pred obedom sme vystupovali do prekvapivo takmer ani nie vlhkej Kambodže. V porovnaní s lepivou Čínou nám bolo príjemne. Popri letisku boli ryžové, trstinové a lotusové polia a veľmi pripomínali Filipíny. Hotelovým vanom sme sa dovezli do pekne udržiavaného komplexu 4* hotela. Ani sme netušili, že budeme mať 2 obrovské izby, pretože sme si objednali iba „Rodinnú izbu“. Gwen bude mať luxus obrovskej izby sama pre seba.

Potešila ma obrovská kamenná okrúhla vaňa....aspoň na chvíľu, lebo deti za pár sekúnd skenovania izby zistili, že okolo vane sa nachádza množstvo malých kamienkov. Malé zubadlo zistilo takmer okamžite, že sypať ich do luxusnej vane je hrozná sranda. Pomaly som vyťahovala veci z kufra. Keď som otvorila kozmetickú tašku, vybehol z nej čínsky šváb. Omylom som ho pribalila. Radšej som ho hneď zabila, aby nezamoril historické mesto Siem Reap. To som ešte netušila, že večer nájdem na záchode jeho kambodžského bratranca, čo dorastá do úctihodných 4-5 cm. „*Tak to si musím dať*

pozor pri balení. Toho si určite do Číny nechcem doniesť.“ Opakovala som si.

Poobedie sme strávili objavovaním trhu, reštaurácií a nespočetného množstva masážnych salónov.

2. deň Všade samé chrámy

Budíme sa dolámaní. Vankúše sú tak veľké, že mi vytvára takmer 90-stupňový uhol s trupom. Deti čvrikajú, ako by spali najmenej 2 dni a sú plné energie. Viem, že ešte budem musieť vydržať tento deň, kým zo Slavina opadne napätie. Vždy to trvá 2-3 dni. Mení sa vtedy na brechajúceho policajta, čo vydáva povely a ani sa neusmeje. Potom to prejde a my si môžeme užívať šarmantného uvoľneného chlapa, čo si vie odviazať a zmiať sa na plné hrdlo. Robí pri tom grimasy a nechá sa ohadzovať hoci aj vankúšmi. Arli môže spúšťať árie a Slavi nemihne ani brvou, ale ho potmehútsky naláka na nejakú somarinu. Milujem tie momenty, keď je ako prefíkaný lišiak a deti nedokážu udržať jačanie v hrdle. Už to pochopila aj Gwen. Dokáže rovnako hlasno.

Dnes nás pri recepcii čakal sprievodca. Drobný, usmievavý, úslušný, ruky spojené pred tvárou, preukazujúc nám úctu. Nasadli sme do hotelového tuk-tuku a vydali sa na cestu do histórie Angkoru. Pri vchode ma

prekvapili rady autobusov. Nečudo, chrámy pod záštitou UNESCO sú lákadlom pre mnohých. Angkor znamená doslovne „hlavné mesto“. Bolo to hlavné mesto Kmerskej ríše medzi 9.-12. storočí. V minulom období to boli Kmerski králi, čo stavali vodné stavby, obrovské chrámové komplexy a vládli nad oblasťami Thajska, Laosu a Vietnamu. Na prelome 1. tisícročia význam ríše zrástol, pretože sa stal jednou z križovatiek hodvábnej cesty a aktívneho obchodovania medzi Čínou a Malou Áziou. Hlavným náboženstvom bolo po dlhé stáročia hinduizmus prebratý z Indie, ktorý sa na pár desaťročí vymenil v 11. storočí za budhizmus, aby sa znovu adoptoval hinduizmus. V chrámoch dominujú

hinduistické sochy a reliéfy. Ak boli počas výmeny náboženstva pridané aj nejaké sochy Budhu, po pár desaťročiach boli znovu zničené a reliéfy z múrov zaškriabané. V modernej Kamboži je momentálne náboženstvo rozdelené na 90% budhizmus, 5% islam, 5% kresťanstvo. Ako nám sprievodca vysvetlil, budhizmus je aj tak zmesou hinduizmu a budhizmu, plus je tam pridané ešte uctievanie predkov.

1. chrámový komplex, ktorý sa pred nami zjavil oboplavený vodným valom dookola bol Angkor Wat, hádam najznámejší z chrámov. Bol postavený okolo roku 1150, za pomoci 3 miliónov „dobrovoľníkov“ (poddaní, čo prišli stavať po práci), 1000 slonov, ktoré ťahali veľké bloky vápenca zo vzdialenosti 65 km. Bolo dosť vlhko a od všadiaľ sa ozývali ponuky dotieravých predajcov.

Neskôr sme sa presunuli do Bayonu, s obrovskými usmievavými tvármi. Ich autor Jayavarman 7. je považovaný za najlepšieho panovníka,

ktorý sa dobre staral o svoj ľud. Len samotné tváre na kamenných svetových stranách veží mali vytvoriť pocit, že láskavý kráľ hľadá na svoj ľud a vidí, či sa mu darí dobre. Počas ani nie 40-ročnej vlády dal postaviť stovky chrámov a bol to práve on, ktorý zmenil štátne náboženstvo na budhizmus. Okrem toho rozšíril hranice ríše na všetky strany. Po jeho smrti si kráľovstvo ešte držalo aký taký imidž, no ekonomika šla dolu vodou. Nakoniec sa počas 15. storočia hlavné mesto presunulo do Phnom Penhu. Jedni vedci sa domieľajú, že dôvodom bol tlak z Thajska, ktoré postupne zaberalo územie ríše, druhá skupina verí tomu, že sa krajina preorientovala z poľnohospodárstva na obchod. Z tohto dôvodu bola pozícia na rieke omnoho výhodnejšia. Život v chrámových komplexoch však neútlchol navždy. Je pravda, že chrámy zarástli džungľou, no

z historických zdrojov je jasné, že Angkor bol počas 16. až 19. storočia navštevovaný misionármi a západnými objavovateľmi. Je to však až Francúz Henri Mouhot, ktorý v roku 1860 vydáva knihu „*Potulky po Siame, Kambodži, Laose a Anname*“, ktoré spustia bum a začnú s odkrývaním tajomných stavieb v Angkorskej džungli.

Sprievodca sem-tam niečo povedal, väčšinu som však nedokázala vnímať, lebo bolo treba sledovať deti, aby náhodou niekde nespadli. Vymysleli sme im super hru. Nejakým spôsobom sa medzi kameňmi v dlažbe chrámov nachádzalo mnoho odpadnutých trblietok a blizkáčov z oblečenia. Deti počuli o tom, ako sprievodca vysvetľoval, že v dierach stien boli voľakedy diamanty a zlato. Viac im nebolo treba počuť. Začal sa hon na diamanty. Arlan, rozťahnutý na zemi, prstom vyťahujúc nejaký ten diamant nejdennokrát zatarasil cestu skupine turistov. Najviac ich bolo z Číny.

Deti boli zmorené, zaspali rýchlo s informáciou, že k nim príde niekto na pár hodín, kým si my odskočíme na večeru. Na recepcii nám dohodili jednu zo zamestnankýň, ktorá za 5\$/hodinu sedela pri deťoch na izbe. Cítíme sa ako pubertáči, keď nastupujeme do tuk-tuku. Ledva v sebe dusím vzrušenie. Najprv sa ide na večeru (jasne, že pizza) a potom na masáž. Salóny a kreslá na masáž sú takmer všade. Ceny sú až smiešne. Niekde sa dá mať 30-minútová masáž chodidiel za 2\$. Inde ceny rastú, ale záleží to, ako to vo vnútri vyzerá. Či sa masíruje v 1 miestnosti viacej ľudí, alebo si človek dožije samotku. Vybrali sme si salón, čo vyzeral trochu kvalitnejšie. Tato dal celotelovú masáž a ja som si čas rozdelila na „Okrášľovací balík na tvár“ a masáž chodidiel. Po 50 minútových maskách, zábaloch, strhujúcich pásikov na pupáky som mala tvár ako

Najviac som sa tešila na tajomný chrám Ta Prohm, kde sa natáčal Tomb Raider s Angelinou Jolie. Ako na potvoru tam Arlieho poštípali mravci a spustil asi 20-minútovú sonátu na celý chrám. Upokojil ho až nájdený diamant. Stromy, čo rástli z kamenných múrov boli obrovské. Niektoré mali niekoľko stoviek rokov. Nechápala som, ako môžu na kameňoch prežiť. Predpoklám, že korene sú obrovské a siahajú hlboko do útroby zeme. Celé to pôsobilo tak tajomne, že som očakávala, že niekde tá Angelina aj naozaj čaká, aby sa predviedla. V každom prípade Slávi zhodnotil, že 45\$ za sprievodcu boli zbytočne vyhodené peniaze. Zvládli by sme to aj bez neho.

Deň sme zakončili v meste pri starom trhu. Lákali ma rybičky, čo sľubovali dokonalé obžratie kože na chodidlách. Strčila som tie svoje uchodené najprv k väčším, no, ich hryzkanie bolelo. Tak som sa šupla k menším, tie iba štiklili. Gwen si zatiaľ pokojne spala na mojom chrbte. Po pár minútach sa k nám pripojil britský misionár a začala sa zaujímavá debata o hľadaní misii v Kambodži, kam chce prísť s manželkou a ani nie ročnou dcérkou.

bábätko. Aj Slavina som očarila. Škerila som sa od ucha k uchu. Asi by som to mala robiť častejšie. A v noci som aj spala ako bábätko. Zaslúžene.

3. deň Tatova masáž so 4 rukami

Druhý deň sa mi do chrámov veľmi nechce. No, kúpili sme 3-dňový vstup, tak sa ide. Tentokrát bez sprievodcu. Berieme iba hotelový tuk-tuk. Začíname v menšom chráme, kde nie je toľko ľudí. Pod chrámom čakajú predajcovia. Ženy a mnoho detí, čo ponúkajú pohľadnice a magnetky. Všetky majú rovnakú melódiu hlasu, keď oznamujú „iba koľko dolárov vec stojí“ a úpenlivo prosia, aby sme niečo kúpili. Je mi smutno a zároveň ťažko, keď ich musím sklamať svojim „Nie“.

Teším sa, keď odchádzame a vydávame sa na cestu

na motýľiu farmu. Tá uchvacuje najmä deti. Milla behá po malom areáli a vykrikuje aké farby vidí na krídlach. Sprievodca nám ukazuje vajíčka, húsenice, povešané kukly i práve sa liahnúce motýle. Arlan nedokáže odolať a hladká každú húsenicu. Tak rád by si ich zobral domov. Gwen fascinujú kvety a za chvíľu ju musím brať preč, lebo by ich riadne pririadila. Čo by potom ostalo motýľom? Tato fotí a fotí. Má zmysel pre detaily a vie vystihnúť pravý moment. Ako vždy je koncentrovaný a výsledok stojí za to. Ako to robí, že jeho fotky vyzerajú tak dobre?

Nedaleko sa nachádza Múzeum mín. Kambodža je stále zamorená prevažne „neosobnými mínami“, ktoré pochádzajú z obdobia Kmérskej genocídy v rokoch 1975-79. „neosobná mína“ bola vyvinutá v Spojených štátoch a jej úlohou bolo čo najviac zmrzačiť, ale nezabiť obeť. Pretože náklady na chorého boli oveľa vyššie ako na mŕtveho a tak sa dalo jednoduchšie zrujnovať finančne protivníka. Na uliciach je i teraz vidno mnoho zmrzačených veteránov. Kambodža chce do roku 2019 celé územie vyčistiť. No, i teraz je bežné, že rodina príde o člena, iba preto, že niekde zle stúpil. Smutné je, že míny nešetia ani deti. Predpokladá sa, že počas doby vládnutia Pol Pota, ktorý sa za pomoci Vietnamu a Číny snažil priviesť krajinu ku komunizmu, zomreli 2 milióny ľudí. Pri hlavnom meste sú odkryté masové hroby, kedy boli nepriatelia vlády masakrovaní hoci čím. Gulky boli príliš drahé. Lacnejšie vyšli nože, mačety, tyče, jednoducho hocičo, hlavne, pokiaľ šlo o vyhladenie celých dedín, prevažne žien a detí. V múzeu v Phnom Penhu sa nachádza okolo 1 milióna nájdených lebiek a mnoho zrekonštruovaných spôsobov ako obeť prišla o život, spolu s vizuálnou ilustráciou.

Ešte stihneme pár chrámov. Jeden je na jazere, kam odteká voda z Angkor Wat. Tato je pri deťoch už pokojnejší a prelom nastane, keď je schopný sa zasmiať pri mojej poznámke: „*Your instructions are not clear enough.*“ So škótskym akcentom mu oznamujem, že nerozumiem, ako chce, aby sme sa napózovali na fotku. A sme tam, už je v pohode. Potom už ideme späť. Radšej sa s deťmi vyšantíme v hotelovom bazéne,

dáme im večeru a znovu sa vďaka babysitterke vytratíme do mesta. Milla ešte predtým stihne napísať pohľadnicu pre Miu, kde ju ubezpečuje o svojej nehynúcej láske a večnom priateľstve.

„Milla is sending kisses to Mia from Cambodia. I have a new ring with a ruby and I can't wait to see you and to sleep at your place. But I will soon. You are my best friend. I will always love you“, ukončuje svoje vyznanie. Napíše ju celú sama, snažilka.

Tato sa chystá na celotelovú masáž, ja na chrbát a šiju. Hľadali sme dlhšie a nakoniec si vybrali v zašitej uličke. Netušili sme, že nás zavrú do malej miestnosti pokrytej matracmi, oddelia plachtou a začnú. Tato túžil vyskúšať so 4 rukami naraz. Keď som si ľahla na smrdľavý matrac a uvidela ho cez štrbinu plachty, vedela som, že to určite nebude to, čo očakával. 2 Kambodžanky, ktoré neustále trkotali. Moja masáž bola dobrá. Keď si odmyslím nechutný matrac, najlepšia, akú som kedy mala. Mladá usmievavá baba mi aj pochodila po chrbte a stehnách. Povykrúcala mi ruky na všetky strany a popukala kosti,

o ktorých som ani nevedela. Ostalo mi ešte 30 minút, kým tato dokončí svoje utrpenie a rozhodla sa pre manikúru. Za 5\$ aj s dokoráciou nechťov. Robil mi ju drobný chlapec s nechťami dlhými pár centimetrov. Ale je fakt, že výsledok je pekný. Ružový podklad s bielymi slimáčikmi vyzerá utešene. Tato vyhádzala s otláčenou tvárou a vraví, že sa nedá cítiť masáž na 2 miestach na tele naraz. Teda, neboli zosynchronizované. Jedna robila nohy, kým druhá chrbát. Nedokážem udržať smiech. Je tak nešťastne úprimný...a keď si vybavím v mysli obraz, keď som ho uvidela cez štrbinu plachty...:) Pred návratom sme ešte stihli ochutnať hada. Predávali aj pavúku, šváby a kobylky, no, tie by som do úst asi nedala. Hada mi nejako extra nechutil. Bol dosť tvrdý a slaný. Večer som si musela umyť zuby 2x, aby som sa zbavila pachuti v ústach.

4. deň Pozri, tam je krokodíl

Kým Gwen dnes ráno dobre potiahla, Arlie sa zobudil skoro. Po raňajkách nás čaká Lee, šofér tuk-tuku. Už si na nás zvykol a neprekážajú mu záchvaty únavy a plaču. Mali sme namierené do Banrog – plávajúcej dediny na jazere Tonle Sap. Jazero sa v období dažďov zväčší z 3 tisíc na 12 tisíc km². Po ceste sme sa zastavili na krokodíľej farme. Teda, ak sa to dá nazvať farma. Náhla sme zastavili uprostred dediny a vošli na dvor klasického zchátralého domu. Mladý chalan nám predal lístky a vbehol do domu pozeráť televízor. Nepovedal kam ísť, tak sme sa vydali dvorom do zadnej časti, kde bol neskutočný zápach. Po krokodíloch ani chýru ani slychu. Slavi náhodou vyliezol na rebrík, opierajúci sa o stenu zbúraného domu a zakričal:

„Tu sú.“

Arlan s Millou ho nasledovali a ja som s Gwen na chrbte iba vyšla pár schodíkov. Celé sa mi to nezdalo, tak som pokračovala v prieskume dvora. Vyliezla som schodíkmi na lávky na múrmi v zadnej časti a ocitla sa nad vypasenými potvorami povalujúcich sa okolo bazénov. Mohlo ich tam byť

tak okolo 50. Zavolala som zvyšok tlupy a obdivovali sme nehybné tvory. Tato našiel dlhú žrd' a chcel nejakého vyprovokovať k pohybu. Ich reakcia nás tak prekvapila, že sme až prestali dýchať. Po priblížení sa k tlamе nastal rýchly pohyb a povetrím sa ozýval zvuk prázdneho zaklapnutia tesákov. Aj Slávi sa zľakol. Chytila som deti pevne za ruku. Ak by tam niekto padol, bol by behom pár sekúnd zošrotovaný. Krokodíly boli rozdelené podľa veľkosti v jednotlivých cisternách a bábätká boli úplne oddelené, aby ich starí nezožrali.

Pokračovali sme na jazero. Pri vchode sme sa nechali vytočiť, pretože sme mali zaplatiť 50\$ za vstup bez vysvetlenia, ako tú sumu narátali. Nevadí. V prístave sme si zobrali loďku a ramenom sa dostávali bližšie k dedine na drevenných koloch. Domy boli tak 3-5 metrov nad hladinou. Sem-tam sme zazreli deti ako sa hrajú, aj úplne malé deti vo veku Gwen až Arlana ako zliezajú rebríky. A nik pri nich nebol, aby im pomohol, alebo ich zachránil, ak by sa pošmykli. Rodičia asi vedia prečo. Ja som nedýchala a to mi stačilo sa dívať na cudzie dieťa. Za dedinou sme našli plávajúcu reštauráciu. Drevenná podlaha bola lanami uviazaná k stromom. Vybrali sme si stôl pri kletke s krokodílmi a šli nakuknúť do kuchyne, kde sa riad umýval priamo v hnedej vode jazera...

Gwen zaspala, tak si ju ukladám na chrbát a Slávi s deťmi nasadajú na malú loďku, aby šli preskúmať džungľu. Okolo skáču opice. Malá opica nezvládne skok a dá pupkáča do vody. O chvíľu sa vynára a mokrá sa pomaly šplhá k rodičom, čo ju povzbudzuje. Do reštaurácie prichádza pár. On asi Angličan s výzorom barokového baróna. Už mu len dať bielu parochňu. Na tvári má neustále čudnú grimasu a pospevuje si. Ona, Číňanka. Obaja už po päťdesiatke, zamilovane sa na seba usmievajú. Je na nich príjemný pohľad. Deti sa vracajú z prieskumu nadšené. Nastupujeme do našej loďky a ideme lesom vychádzame na jazero. Je obrovské. Ani na jednej strane nie je vidno breh.

Po ceste späť sa zastavujeme na ryžových poliach. V stojatej vode je plno žiab všetkých veľkostí. Nech si deti užijú. Znovu sú vyšantené do sýtosti, tak posúvame babysitting na siedmu večer a nechávame ich s April, ktorá im rozpráva príbehy o krokodíloch. Po večeri si dávam masáž tváre. Na moje prekvapenie ju bude

robiť mladý muž. Uf, váham. Predsa sa mojej tváre vyše 17 rokov nedotkol iný chlap ako Slávi. Polovicu času myslím na to, že nemám myslieť na to, že je to chlap. Po 15 minútach sa mi to podarí a vdychujem vôňu ylang-ylang. Masér sem-tam povie nejakú zaujímavosť o olejoch, alebo vhodnosti ich použitia a je úplne v pohode. Iba ja som mala problém©

Cesta domov je v tichosti. Slavi je zadumaný. Vezie nás chlapec s nejakou očnou poruchou. Pri hoteli sa nás pýta, či máme plány na zajtra, chcel by nám robiť šoféra. Slavi nič neodpovedá a do rúk mu dáva namiesto 2 10-dolárovú bankovku. Vstupuje do izby sa sadá si na posteľ k deťom. Dlho sa na ne díva: „*Milla má presne rovnaký výraz, ako keď mala pár mesiacov a ležala na gauči v byte v Stupave,*“ ticho dodáva. Pohladí Arlana, dá mu pusku a potlačí povzdych asi z tých 10 000 napomení, čo sa mu dostane behom bežného dňa. Sledujem ich. Vidím jeho lesknúce sa oči a uvedomujem si ako ich ľúbi. Veľmi, viem to.

5. deň Ako sa jazdí na slonovi

Potrebovali sme minúť posledný vstup do chrámov, tak sme si vybrali vegetný deň s cieľom nájsť slony. Podarilo sa nám to na poslednú chvíľu, pretože o 10.30 odchádzajú, aby sa skryli pred slnkom. Tmavošedá

slonica nás uvítala zdvihnutým chobotom. Nastúpili sme na ňu z plošinky tak 2,5 metra nad zemou a ja som mala dosť, keď som na každej strane mala jedného krpca. 45-ročná obryňa nebola najpohodlnejší dopravný prostriedok. V podstate sa sedadlo hýbalo z jednej strany na druhú a bruchami sme narážali do tyče, čo nás mala chrániť. Tato zatiaľ svižne a nadšene behal okolo nás s Gwen na chrbte. Po pár minútach zaspala a hlava jej visela dozadu. Na pol ceste okolo chrámov nás zastavili Číňanci a začali sa dohadovať o nejaké kúsky

špagátov. Trvalo to dosť dlho. Číňanovi nestačil 1 chcel 2, potom nechcel zaplatiť 10, ale iba 8 dolárov. Po uzavretom obchode nám šofér slona vysvetlil, že to boli slonie chlpy, ktoré číňania považujú za zázračné a vyrábajú z nich náramky.

Po slonoch sme skončili na pizzi. Tato ju mal ten týždeň už asi 5. krát a bol neskutočne spokojný. Gwen nás prekvapila záchvatom hnevu, pretože som jej nedovolila mať nohy na stole. Takže ju Slavi musel odniesť z reštaurácie. Uf, uf to začína. Naše malé dievčatko začína ukazovať, že sa chce postarať sama o seba. Arlan ešte neprestal mať obdobie vzdoru a Gwen už začína. Pozreli sme sa so Slavim na seba, obaja sme mysleli na to isté...asi nás čaká zaberák na nervy.

Čakal nás posledný večer a obaja sme boli schopní posunúť jeho začiatok aj na 5 hodinu poobedie. O siedmej boli deti v posteli a my sme sa vydali na kmérsku večeru. Ešte predtým sa nám podarilo kúpiť obraz od miestneho umelca. Domčeky v plávajúcej dedine pri extravagantnom západe slnka. Trochu gýčový, ale pekný. Do prázdnej bielej čínskej obývačky sa určite hodí. Len musím nájsť miesto v Taishane, kde ho zarámujú.

Dlho sme sa potulovali po uličkách a hľadali reštauráciu. Možno to bolo aj pocitom, že je to posledný večer, kedy si takto môžeme užívať slobody. Nakoniec sme vybrali kmérsku. Na stôl pred nás postavili plynovú platničku a deravý hrniec, čo bol v strede vydutý. Dookola naliali kurací bujón a usmievavá Kambodžanka doň začala ukladať surovú zeleninu a cestoviny. Potom zobrala kúsok slaniny,

a vydutú časť ponatierala roztopeným tukom. Na plochu začala ukladať 1. várku nadrobno pokrájaného mäsa – hovädzieho. V miskách nás čakalo ešte kuracie, bravčové, krokodílie, mäso z merlina a sépia. Za 2 minúty sme mali mäso otočiť a neskôr si ugrilovať aj ostatné. Chutilo nám, pomaly sme prežúvali a skúmali chute. Krokodíl mi veľmi nechutil a sépiu sme ani nezjedli. Nasmiali sme sa a pritom pozorovali ľudí.

Po večeri sme zakotvili v príjemnom masážnom salóne. Tato si dal znovu 4 ruky a ja som sa dala nahovoriť na piling celého tela. Najprv nás dali do 1 miestnosti, no, po chvíľke sme zhodnotili, že chceme byť oddelene. Dobrá voľba, lebo byť šmyrgľovaná na celom tele, nebolo najpríjemnejšia skúsenosť. Sem-tam bolestivá, ale celkovo sa mi páčilo. Dievčina rozprávala trochu po anglicky, tak sme mohli hovoriť o deťoch a smiať sa. Slávi ma čakal so širokým úsmevom na recepcii príjemne pootláčaný. Masérky boli zosynchronizované a 4 ruky mali svoj efekt. Do hotela sme sa vracali mlčky. Unavení a spokojní.

6. deň Hodvábne húsenice

Vedeli sme, že dnes nemôžeme prepnúť sily. Večer nás čakal let domov. Tak sme si vybrali návštevu neďalekej farmy na hodváb. Sprievodca nám dovolil pohladkať si hladné húsenice, ktoré v skupinke okolo 500 kusov denne zožerú okolo 3 kilov listov moruše. Arlan sa šiel zblázniť od radosti. Húsenice sú jeho srdcová záležitosť. Neskôr nás previedli miestom, kde sa húsenice zakukľovali vo veľkých prútených kruhoch. Pekne jedna vedľa druhej. Deje sa tak, keď menia farbu na žltú. Následne sme vošli do miestnosti, kde drobná žena tie nešťastnice varila v kotlíku. Teplotou sa uvoľňovala hodvábna niť, ktorú hneď navíjala na kolovrátok. Je dlhá okolo 300-500 metrov. Zo všetkých húseníc nechajú 20% na vyliahnutie, aby sa mole mohli popáriť a naklást nové vajíčka. Ako vajíčko prežije 2 týždne, ako húsenica 4 týždne a niektoré majú to šťastie, že sa vyliahnu a spária sa. Hneď po nakladení asi 350 vajíčok obaja partneri umierajú.

Spracovanie nití je potom už manuálna záležitosť a tkanie vyzerá ako nekonečná drina. Projekt farmy však existuje aj kvôli tomu, aby sa vytvárali pracovné pozície. Čiže miestnym ženám je úplne jedno, akú syzifovskú prácu odvádzajú. Látky boli nádherné. Šatky neskutočne mäkké. Ani sa mi nechcelo veriť, že na trhu ich ponúkali za 3\$. V miestnej predajni boli ceny samozrejme, že vyššie. Ale aj tak sa mi zdalo, že zákazník neplatí skutočnú cenu za toľkú prácu.

Poobede sme dostali inú izbu v hoteli, aby sa deti mohli vyspať. Na letisku sme ani veľa nepobudli, lebo, kým sme prešli formalitami, už bolo treba nastupovať. Všetci sa pohodlne usadili do kresiel a Gwen vycerila zuby. Vedela som, že ma čakajú minimálne 2 hodiny behania po stredovej uličke. Ako vždy, pred pristátím zalomila.

